

DĖL PASTABOMS PATEIKTŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ, KURIAIS PERKELIAMA ES DIREKTYVA 2019/2161.

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), didžiausia paslaugų, prekybos ir aukštųjų technologijų įmones vienijanti verslo organizacija Lietuvoje, kreipiasi į LR teisingumo ministeriją (toliau – Ministerija) dėl derinimui pateiktų Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.2283, 6.2284, 6.2286, 6.2287, 6.2288, 6.22810, 6.22811 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (Nr. 21-26630), Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 2, 40 straipsnių ir priedo pakeitimo bei įstatymo papildymo 51 straipsniu įstatymo projekto (Nr. 21-26632) ir Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo Nr. X-1409 2, 5, 6, 7, 13, 14, 16, 20, 21 straipsnių ir priedo pakeitimo bei įstatymo papildymo 121 straipsniu įstatymo projekto (Nr. 21-26631) (toliau - Įstatymų projektai) ir teikia savo pastabas.

Sveikiname Ministerijos tikslą perkelti svarbias Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/2161 nuostatas (toliau – ES direktyva), užtikrinti geresnę vartotojų apsaugą. **Pažymėtina, kad nuoseklesnis Europos Sąjungos (ES) vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimas ir modernizavimas tebėra nauja teisinio reguliavimo sritis ES, o Lietuva yra viena pirmųjų perkeltanti šios ES direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę.** Todėl, įtvirtinant šį naują reguliavimą, svarbu atsižvelgti į egzistuojančią LR teisinę bazę, kompleksiskai įvertinti perkeliama nuostatų turinį ir siekti nuoseklaus, visiems rinkos dalyviams aiškaus teisinio reguliavimo. Šiuo tikslu **prašome neskubinti Įstatymų projektų svarstymo proceso, kad būtų galimybė įvertinti ir kitų ES valstybių narių patirtį perkeliant šią ES direktyvą ir į derinimo procesą leisti pilnavertiškai įsitraukti socialiniams partneriams, Lietuvos verslo bendruomenei.**

- (1) Atkreipiame dėmesį į **LR nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo pakeitimo (Nr. 21-26631) įstatymo projekte įtvirtiną sąvoką „komercinės veiklos subjektas“ ir LR vartotojų teisių apsaugos įstatymo (Nr. 21-26632) projekte įtvirtiną sąvoką „verslininkas“.** Jos nėra tikslios jas vertinant naujai įtvirtinamo Lietuvoje veikiančių verslo subjektų reguliavimo kontekste. Įstatymo projekto Nr. 21-26631 6 straipsnis, kuriuo keičiamas įstatymo 13 straipsnis, ir Įstatymo projekto Nr. 21-26632 3 straipsnis, kuriuo keičiamas įstatymo 40 straipsnis, numato baudas atitinkamai „komercinės veiklos subjektui“ ir „verslininkui“. Remiantis tokiu plačiu verslo subjektu apibūdinimu, sukuriama sąlyga, kai už tam tikrą nesąžiningos ar klaidinančios komercinės veiklos pažeidimą galėtų būti baudžiamas tiek produkto vardo savininkas, tiek gamintojas, vietinis distributorius ar prekybininkas. Pažymėtina, kad tokia plati šios sąvokos pritaikymo galimybė yra ypač aktuali, atsižvelgiant, kad šiuose Įstatymų projektų straipsniuose nustatomos baudos dydis, skaičiuojamas nuo „komercinės veiklos subjekto“ ir „verslininko“ metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais. Daugeliu produktų atvejų gamybos ir patiekimo vartotojams grandinėje veikia skirtingi verslo subjektai, todėl, remiantis siūlomu reguliavimo, visiškai nėra aišku, nuo kurio verslo subjekto metinių pajamų turėtų būti apskaičiuojamos baudos. **ES teisės aktuose įprastai naudojamos aiškesnės ir tikslinės sąvokos, nustatant, kad yra baudžiamas verslo subjektas, veikiantis toje šalyje, kurioje buvo nustatyta nuobauda.**

Įstatymo projektais būtina aiškiai apibrėžti, koks verslo subjektas turėtų būti atsakingas už nesąžiningos ar klaidinančios komercinės veiklos pažeidimą ir nuo kurio verslo subjekto metinės apyvartos turėtų būti apskaičiuojamas baudos dydis.

- (2) Papildomai atkreipiame dėmesį, kad verslo subjekto traktavimą, kaip lokalų, konkrečioje valstybėje narėje veikiančią, patvirtina ir perkeliama ES direktyvos preambulės 10 straipsnis, kuriame teigiama, kad valstybėje narėje nustatoma maksimalią bauda turi sudaryti „4 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse“. Tuo tarpu minėtų Įstatymų projektų Nr. 21-26631 ir Nr. 21-26632 nuostatose yra numatyta bauda „iki 4 procentų jo metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais“, nenurodant verslo subjekto lokalumo ir jo metinių pajamų, nuo kurių apskaičiuojama bauda, tiesioginio ryšio su konkrečia valstybe nare. **Toks ES direktyvos nuostatų perkėlimas būtų netikslus, įvestų daug neaiškumo ir sudarytų sąlygas nepragrįstam baudos dydžio nustatymui. Ši nuostata turėtų būti pataisyta atsižvelgiant į ES direktyvoje nurodomą reguliavimą.**
- (3) Pažymėtina, kad Įstatymų projektuose Nr. 21-26631 ir Nr. 21-26632 įtvirtintos baudos už pakartotinai per vienus metus nustatytą pažeidimą „iki 6 procentų jo metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais“ yra neproporcingai didelės ir neatitinka ES direktyvoje nustatytų gairių baudoms už pakartotinį pažeidimą. ES direktyvos preambulės straipsnyje yra įtvirtinta, kad maksimali bauda turi sudaryti „4 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse“. Tai reiškia, kad galima bet kokia bauda iki minėtų „4 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse“. Papildomai ES direktyvos preambulės 7 straipsnyje įtvirtinta, kad „Pakartotinis to paties pažeidimo vykdytojo pažeidimas rodo polinkį daryti tokius pažeidimus, todėl tai yra reikšmingas veiksmų sunkumo, taigi ir būtinybės padidinti sankcijos lygį, kad būtų pasiektas veiksmingas atgrasomasis poveikis, požymis“. **Ši nuostata nenustato, kad pakartotinis nusižengimas turėtų būti baudžiamas didesne nei 4% metinės apyvartos bauda, nes ES direktyva papildomai nenustato, kad šios baudos maksimalus dydis turėtų būti didesnis už anksčiau joje įtvirtintus „4 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse“.** Taigi ES direktyva apibrėžia, kad pakartotinis nusižengimas baudžiamas didesne bauda, tačiau jos dydis turėtų patekti į nurodytą baudos iki „4 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse“ intervalą. Pavyzdžiui, pirmoji bauda galėtų siekti 0,5 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse, o bauda už pakartotinį nusižengimą būti atitinkamai didesnė. Pavyzdžiui, galėtų siekti 1 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse. Toks reguliavimas vis tiek patektų į ES direktyvoje nustatytas maksimalios baudos iki 4 % prekiautojo metinės apyvartos atitinkamoje valstybėje narėje arba atitinkamose valstybėse narėse ribas. Taigi **Įstatymų projektuose siekiamas įtvirtinti dar griežtesnis didesnių nuobodų taikymas, nei nurodyta ES direktyvoje. Toks reguliavimas būtų perteklinis ir neatitiktų ES direktyvos nuostatose įtvirtintų principų. Principas, jog pakartotinis nužengimas užtraukia didesnę baudą gali būti pilnai išpildomas rekomenduojamose 4 % nuo apyvartos ribose.**
- (4) Anksčiau išvardintos pastabos išryškina kitą su nauju baudų mechanizmu susijusį ir nerimą keliantį aspektą. **Įstatymų projektuose yra įtvirtinami tik maksimalūs nuobaudų dydžiai,**

tačiau juose nėra įtvirtinta aiški nuobaudos dydžio nustatymo metodologija. Toks abstraktus reguliavimas sukurią erdvės neproporcingai didelių nuobodų skyrimui verslo subjektams, atsižvelgiant į vienintelę Įstatymų projektuose apibrėžtą gairę – maksimalų nuobodos dydį. **Pabrėžiama, kad teisėtas verslo bendruomenės lūkestis – teisinio reguliavimo nuspėjamumas ir prognozuojamumas. Įstatymų projektuose būtina numatyti aiškų ir pagrįstą nuobaudų dydžio reguliavimą ir standartus, kurie būtų numatomi ir suprantami tiek įstatymų taikytojams, tiek ir Lietuvoje veikiantiems verslo subjektams.** Ši baudų nustatymo metodologija turėtų atsižvelgti į nusizengimo rimtumą ir pakartotinio nusizengimo aspektą.

- (5) **Siekiant Įstatymų projektuose numatyti nuobaudų mechanizmo taikymo metodologiją, sektiniais pavyzdžiais galėtų tapti LR Seime 2021 m. priimti Nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymas (Nr. XIV-409¹) ir Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo Nr. XI-626 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 9-1, 11, 12, 14, 15 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9-3, 9-4 straipsniais ir priedu įstatymas (Nr. XIV-410²).** Nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo 21 straipsnyje yra aiškiai apibrėžiamos taikomos sankcijos ir atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės, Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 12 straipsnyje atitinkamai įtvirtinama aiški baudų taikymo metodologija. **Rekomenduojame tokia baudų nustatymo metodologija papildyti ir derinamus Įstatymų projektus. Pažymėtina, kad metodologijoje turėtų būti įtvirtintas ne tik maksimalus, bet ir pradinis baudos dydis, kuris, siekiant baudų taikymo proporcingumo ir remiantis minėtais jau priimtais Įstatymų pavyzdžiais, galėtų būti 0,05 % prekiautojo metinės apyvartos.** Taip pat, metodologijoje turėtų būti nustatytos atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės ir jų reikšmė baudos dydžiui. LVK yra pasirengusi pateikti savo pasiūlymus ir dalyvauti tolesnėje diskusijoje dėl minėtos baudų nustatymo metodologijos. Pažymėtina, kad tiek LR Vyriausybės kanceliarija, tiek Ministerija anksčiau rengiamiems įstatymų projektams ne kartą yra teikusi pastabas, kad **baudos ir kitos poveikio priemonės, o taip pat ir visi pažeidimų nagrinėjimo, baudų ar kitų poveikio priemonių skyrimo proceso aspektai turi būti reguliuojami įstatyme.** Manome, ši geroji praktika turėtų būti išlaikyta ir šiame Įstatymų projektų pakete. Būtina aiškiai ir detaliam aprašyti baudų diferencijavimo mechanizmą, sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes bei kitus šios poveikio priemonės skyrimo aspektus.
- (6) **Galiausiai, pažymėtina, kad Įstatymų projektuose yra siūloma per plati pažeidimo už kurį skiriama minėtoji nuobauda, sąvoka. Tai sukuria neaiškumą ir neprognozuojamumą dėl konkretaus nusizengimo ir už jį skiriamos nuobaudos dydžio.** Vartotojų teisių apsaugos įstatymo projekto Nr. 21-26631 13 straipsnyje siekiama įtvirtinti nuostata, kad baudos skiriamos „už nesąžiningą komercinę veiklą ar už komercinės veiklos subjekto prisiimtų įsipareigojimų imtis taisomųjų priemonių vartotojų naudai nevykdymą komercinės veiklos subjektui, atsakingam už plačiai paplitusį pažeidimą ar Sąjungos mastu plačiai paplitusį pažeidimą“. Tame pačiame įstatymo projekte yra apibrėžiama, kas yra nesąžininga komercinė veikla (3 straipsnis) ir nesąžiningą komercinę veiklą atitinkantys klaidinantys veiksmai (5 straipsnis). **Atkreipiame dėmesį, kad remiantis 3 ir 5 straipsniais**

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9c9b4bc0d3fa11eb9787d6479a2b2829>

² <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d9c0fb80d3fa11eb9787d6479a2b2829>

egzistuoja skirtingos nesažiningos komercinės veiklos rūšys, kurios 13 straipsnyje nurodytomis nuostatomis užtraukia baudą iki 4 % prekiautojo metinės apyvartos, tačiau nėra detalizuojamas nusizengimo tipas ir konkretaus nusizengimo baudos dydis. Pagrįsta manyti, kad įstatyme nustatyti pažeidimai nėra vienodo pobūdžio, sunkumo, masto ir trukmės, todėl neturėtų užtraukti vienodos baudos. Įstatymo projekte Nr. 21-26631 minima „nesažiningos komercinės veiklos“ sąvoka yra per plati ir neaiški, vertinant šią sąvoką skiriamos baudos kontekste. **Šis aspektas papildomai išryškina aiškaus baudų apskaičiavimo mechanizmo poreikį, kuris įvertintų pažeidimo pobūdį, sunkumą, mastą ir trukmę.**

Atsižvelgiant į rašte aptartų Įstatymų projektais inicijuojamų pokyčių svarbą ir įtaką Lietuvoje veikiančiam verslui, Ministerijos prašome atsižvelgti į pateiktas pastabas ir registruojant 2-ąją Įstatymų projektų paketo versiją pakoreguoti minėtas nuostatas. Tikime, kad šie patobulinimai prisidėtų prie nuoseklaus ir visiems rinkos dalyviams aiškaus ir suprantamo teisinio reguliavimo užtikrinimo. Taip pat, atsižvelgiant į Įstatymų projektų aktualumą ir poveikį verslui, prašome į tolesnę diskusiją dėl šių projektų įtraukti LVK.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Eglė Radišauskienė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p.: vilius@lvk.lt, tel. +370 5 212 1111